

Drozdov D.V. Organization of Interaction of Future Trainers with the Subjects of Professional Socialization as an Educational Condition of Professional Quality Formation

Organization of interaction of future trainers with the subjects of professional socialization as an educational condition of professional quality formation in future trainers is grounded in the article; it is accented on the importance of culture connection with professional motivation and interest in the special preparation as a condition of formation of patriotic qualities and the students' readiness for the innovative activity. A wide interpretation of the culture concept is allowed, considering professional qualities of future trainers from the point of view of cultural acquisition of a definite social group (sports club, collective, trainer-lecturer), emotional and spiritual unification, that helps to develop a personality in a cultural context and on the highest levels of professional formation. Polyfunctionality and many-sided nature of professional trainer's job and the necessity of increasing students' motivation to the formation of such qualities defines the choice of the strategy of future trainer stimulation to the professional development on the basis of the essence of professional qualities of the trainer-lecturer.

Key words: professional qualities, cultural tradition, motivation, interest, substantial module.

Стаття надійшла до друку 20.02.2013 р.

Прийнята до друку 29.03.2013 р.

Рецензент – к. н. з ф. в. і с., доц. Саєнко В. Г.

УДК 371.134:796

Т. В. Загной

**ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА СУЧАСНОГО СПЕЦІАЛІСТА
З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ**

Нові вимоги системи вищої школи в Україні та численні переміни, що відбуваються в галузі фізичного виховання і спорту, виразно окреслюють широке коло питань, пов'язаних з проблемами підготовки майбутніх учителів фізичного виховання. У «Національній доктрині розвитку освіти України у ХХ ст.» зазначено, що метою і пріоритетними напрямками розвитку освіти є її особистісна орієнтація, формування вчителя-професіонала, створення умов для забезпечення його професійної самореалізації [6].

В умовах реформування національної системи освіти набули визначення нові засади професійної підготовки фахівців фізичного виховання. Сьогодні формується нова методологія фізкультурної політики, що ґрунтується на таких принципах:

– перехід від формальної гонитви за масовістю фізкультурно-спортивного руху до рекреаційно-оздоровчого і профілактичного ефекту, утвердження здорового способу життя;

– перехід від адміністративно-командної до демократичної системи управління сферою фізичної культури і спорту, побудованої на ціннісно-спонукальних джерелах природних потреб людей у фізичному загартуванні;

– перехід від жорстко впроваджуваних фізкультурно-спортивних нормативів і комплексів до активної і диференційованої пропаганди впливу фізичної культури на працю, освіту та виховання людей, їх морально-етичний і світоглядний рівень розвитку;

– перехід від ідеологізації та політизації фізичного виховання до нормальних спортивних стосунків і зв'язків, заснованих на розумінні загальнолюдського характеру фізкультурно-спортивних цінностей [5].

Суспільство потребує високопрофесійного спеціаліста з фізичного виховання та спорту, соціально зрілу особистість, яка глибоко знає фахові дисципліни, нормативні документи в цій галузі, має сформований комплекс здібностей.

Нова концепція фізичної культури та спорту передбачає [4]:

– стимулювання зацікавленості державних, громадських, самодіяльних і комерційних структур у всебічному розвитку фізкультурно-спортивного руху, його матеріально-технічної бази, в організації міжнародних та національних змагань, у забезпеченні широкого доступу громадян до різноманітних фізкультурно-оздоровчих і спортивних послуг;

– виховання в населення України спортивного менталітету, відповідних мотиваційних і поведінкових якостей, активної соціальної орієнтації на оздоровлення та гідний спосіб життя за допомогою фізкультурно-спортивних вправ і занять;

– оволодіння органами управління та їх підрозділами на місцях мистецтвом ефективного використання ринкових форм фізкультурно-спортивної діяльності, відповідними стилем і методами роботи, які повністю відповідають потребам ринкової економіки і які спрямовані на досягнення високої соціальної, економічної ефективності фізкультурної галузі.

Фізичне виховання – це процес вирішення певних виховно-освітніх завдань, якому властиві всі ознаки педагогічного процесу. Відмінною ж його особливістю є те, що фізичне виховання забезпечує «системне формування рухових умінь і навичок і спрямоване на розвиток фізичних якостей людини, сукупність яких більшою мірою визначає її фізичну дієздатність» [8, с. 20]. У процесі фізичного виховання отримується «широке коло фізкультурних і спортивних знань соціологічного, гігієнічного, медико-біологічного й методичного змісту, розв'язуються завдання інтелектуального, етичного, естетичного та

інших видів виховання; підвищується самооцінка, формується світогляд, ідейна переконаність» [8, с.21].

Важливість вирішення поставленої проблеми виходить з того, що зростає роль особистості фахівця, його професійної готовності в період ринкових відносин і гуманізації в усіх сферах діяльності людей. Швидкі темпи розвитку науки і техніки, зростання потоку наукової інформації, збільшення можливостей підвищення загальної культури, розвитку духовних потреб дозволяє поглибити, актуалізувати діяльну активність, самостійність особи, реалізувати її творчий потенціал. Вимога ж покращувати роботу з підготовки кадрів була і залишається важливим і актуальним у всі часи.

Різні аспекти професійної підготовки фахівців фізичного виховання та спорту, її методи, організаційні форми, специфічні особливості досліджували О. Вацеба, М. Герцик, Л. Матвеев, В. Новосельський, Н. Озолін, О. Петунін, В. Папуша, Л. Сущенко, Б. Шиян та ін.

Аналіз науково-методичної літератури показує, що підготовка вчителя пов'язана насамперед з наявністю та рівнем реалізації загальнопедагогічних і спеціальних знань, умінь, навичок. Результатом цілеспрямованого процесу є готовність майбутніх фахівців до професійної діяльності вчителя фізичного виховання [1, 2, 3, 7, 9].

На думку Ю. Железняк, високий професіоналізм разом з глибокою утвореною в конкретній області діяльності потребує здоров'я і розвитку здібностей, перетворення загальнолюдських цінностей, зокрема здоров'я і фізичної культури, в його власні цінності [2].

За даними Л. Сущенко, «головним завданням вищого навчального закладу, який готує майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту, стає формування суб'єкта професійної діяльності, здатного підвищити свій фізичний потенціал, засвоїти знання з організації власної фізичної активності та суспільної фізичної практики» [9, с. 193].

Мета статті – на основі наукових джерел проаналізувати і визначити зміст та головні напрямки професійної підготовки сучасного спеціаліста з фізичного виховання та спорту.

Професійна підготовка спеціаліста з фізичного виховання у вищій педагогічній школі є процесом становлення його особистості, розвитку загальної і професійної педагогічної культури, виступаючи умовою та передумовою ефективності майбутньої професійної діяльності. Професійна готовність вчителя фізичної культури виступає як цілісний стан особи, що виражає її якісні характеристики: спрямованості, свідомості, професійної позиції, рівня оволодіння професійно-педагогічними якостями.

Зростання професіоналізму фахівців пов'язане з підвищенням як фундаментальної, так і вузькопрофільної підготовленості. Спеціальності у сфері фізичної культури й надалі розширюються. Проте основи професійної підготовки (науки гуманітарного, природничо-наукового

блоків, базові курси теорії і методики рухової активності) знаходяться в найменшій залежності від ситуації, що склалася, на ринку праці, а, значить, навчальні плани базового рівня освіти можуть бути уніфіковані в рамках Європейського Союзу з метою надання системам підготовки кадрів різних країн прийнятної конгруентності.

Реформування системи професійного навчання в країні повинне сприяти її інтеграції в світову освітню систему. Тому організаційно-управлінські рішення при перетворенні системи підготовки кадрів повинні ухвалюватися з урахуванням інноваційного міжнародного досвіду, традицій і соціально-економічного положення в країні.

Професійна підготовка студентів факультетів та інститутів фізичного виховання на сучасному етапі може бути ефективною тільки за умови її організації як цілісної системи. Ця система повинна спиратись на психолого-педагогічні закономірності формування функціональних систем психічної діяльності людини і поєднання форм активності студентів (навчальної, спортивної, наукової, виховної) [10].

Ефективна професійна діяльність фахівця вищої кваліфікації в століття лавиноподібного приросту нових знань і технологій вимагає постійної роботи по підвищенню власної компетенції. Отже, в основі професійної освіти повинна бути закладена ідея формування потреби та здібностей до самоосвіти, самовдосконалення, тобто до професійного й соціального зростання.

Однією з умов успішної педагогічної діяльності у сфері фізичної культури висувається наявність рухового компоненту в структурі професійно-педагогічної підготовленості. Проте, як показують практика і результати досліджень [1, 3, 7], рухова підготовленість повинна виражатися широким арсеналом умінь і навичок з основних видів рухової активності, а не високими досягненнями у вибраному виді спортивної діяльності.

Підвищення рухових можливостей студентів є обов'язковим і необхідним навчальним курсом, але слід підкреслити, що для фахівця важливими є не тільки вміння у вибраному виді, але й уміння з основних (базових) видів рухової активності.

Випускники вузів у своїй більшості не є активними носіями цінностей, накопичених й інтегрованих у даній сфері людської культури. Таке положення обмежує реалізацію соціальних функцій фізичної культури у формуванні стилю життя, ставлення до здоров'я, знижує в цілому гуманітарно-особову орієнтацію фізкультурного утворення населення. Існують багато об'єктивних причин, які призвели до такої ситуації, які ускладнили підготовку педагогів. До них можна віднести:

- нові знання в окремих галузях науки використовуються в освітньому процесі не системно і не призводять до підвищення ефективності професійної освіти;

- дефіцит серед педагогів, осіб, які в своєму житті стикалися з тією професійною діяльністю, до якої вони готують студентів;

– невідповідність педагогічних баз практики для випробувань і експериментування;

– недостатні можливості (щодо сучасних вимог) навчальних закладів як матеріальної, так і організаційно-методичної властивості.

Під час навчання у вищому навчальному педагогічному закладі завдання майбутніх фахівців, полягає не тільки в тому, щоб формувати професійні знання, вміння та навички студентів, але й розвивати особистісні моральні якості, необхідні в майбутній професії. Педагогічні вищі навчальні заклади – це заклади особливого призначення. Для педагогічної професії вирішальне значення мають моральні якості людини. Доброта, чутливість, великодушність – ці та інші якості є головними у вихованні підростаючого покоління [1].

Реалізувати свій професійно-педагогічний потенціал фахівець може тільки в конкретних соціальних умовах. У соціумі, що склався, фахівцеві надається можливість активно впливати на ринок праці, формувати і трансформувати його. Наскільки ці можливості виявляться дійсними, залежить, в першу чергу, від особових якостей і організаторських здібностей фахівців.

Під впливом об'єктивних обставин змінюються суб'єктивні чинники організаційно-педагогічної діяльності у сфері фізичного виховання, змінюється ідеологія, менталітет, характер мислення як у фахівців, так і у населення. Від фахівців фізичної культури сьогодення потрібне розширення їх сфери діяльності від роботи з дітьми дошкільного віку до роботи з людьми літнього і старечого віку, включаючи й фізкультурну освіту людей, що мають відхилення у фізичному та інтелектуальному розвитку, хронічні захворювання й інвалідність [3].

У сучасних умовах на ефективність фізкультурної освіти істотно впливає сукупність різних чинників. До них відносяться зовнішні чинники, які впливають на розвиток фізичної культури як галузі, на спортивну науку, на рівень інтеграції науки і практики, рівень кваліфікації викладацьких кадрів, наявність високоякісного устаткування, інвентарю та ін.

До внутрішніх чинників, які впливають на ефективність фізкультурної освіти, слід віднести наявність орієнтації на цінності освіти та мотиви, що спонукають займатися самовихованням й самоосвітою. Співвідношення зовнішніх і внутрішніх чинників дозволяє говорити про певні тенденції розвитку системи фізкультурної освіти в нових соціально-економічних умовах розвитку суспільства.

Але це, звичайно, не означає, що можна ігнорувати ті соціально-економічні умови, в яких функціонує фізична культура сьогодні. Це неодмінна умова вільного, не стримуваного рамками адміністративно-наказової системи розвитку культури, у тому числі й фізичної [9].

Аналізуючи вищезазначене можна стверджувати, що на сучасному етапі розвитку освіти в Україні у підготовці майбутніх

спеціалістів у галузі фізичного виховання та спорту поступово відбувається перехід від навчально-дисциплінарної до особистісно орієнтованої парадигми освіти, що сприяє створенню передумов педагогічної творчості майбутніх фахівців та підвищенню їх конкурентоспроможності на ринку праці. Виходячи із завдань, що постали перед педагогічними колективами навчальних закладів на сучасному етапі розвитку освіти України, оновлення змісту підготовки майбутніх вчителів повинно передбачати окрім загальної підготовки студента як майбутнього вчителя, також формування готовності їх випускників до фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями загальноосвітніх навчальних закладів та творчого вирішення завдань здоров'язберігаючої освіти.

Подальші дослідження планується провести в напрямку вивчення готовності майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до професійної діяльності.

Список використаної літератури

- 1. Герцик М. С.** Вступ до спеціальностей галузі «фізичне виховання і спорт»: підручник / М. С. Герцик, О. М. Вацеба. – Харків : «ОВС», 2005. – 240 с.
- 2. Железняк Ю. Д.** Подготовка специалистов по физической культуре и спорту в системе педагогического образования / Ю. Д. Железняк // Теория и практика физической культуры. – 2002. – №5. – С. 16–27.
- 3. Кайнова Е. Б.** Общая педагогика физической культуры и спорта / Е. Б. Кайнова. – М. : Форум, Инфра, 2007. – 208 с.
- 4. Концепція фізичного виховання в системі освіти України // Фізичне виховання в школі.** – 1998. – № 2. – С. 2–7.
- 5. Настільна книга вчителя фізичної культури / [Є. В. Кудряшов, Ю. К. Руссу, С. В. Демерков, О. В. Зюзюков].** – Луганськ : «Альма-матер», 2008. – 368 с.
- 6. Національна Доктрина розвитку освіти України у XXI столітті // Дошкільне виховання.** – 2002. – № 7.
- 7. Озолин Н. Г.** Настольная книга тренера : Наука побеждать / Н. Г. Озолин. – М. : АСТ, 2004. – 864 с.
- 8. Путров С. Ю.** Фізична культура в освітньому просторі вищого технічного навчального закладу: навч. посіб. / С. Ю. Путров, Л. Г. Соловйова. – Запоріжжя : ЗНТУ, 2005. – 116 с.
- 9. Сущенко Л. П.** Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект) : монографія. / Л. П. Сущенко. – Запоріжжя : Запорізький державний університет, 2003. – 442 с.
- 10. Ялович В. Т.** Формування педагогічних здібностей у майбутніх учителів фізичної культури : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка» / В. Т. Ялович. – Івано-Франківськ, 1996. – 24 с.

Загной Т. В. Професійна підготовка сучасного спеціаліста з фізичного виховання та спорту

Стаття присвячена проблемі професійної підготовки сучасних фахівців у галузі фізичного виховання і спорту. Підготовка кваліфікованого фахівця залежить від умов сучасного ринку праці з високими вимогами до його особистості, які повинні забезпечити їх успішну діяльність в таких напрямках, як духовний розвиток, тренерська діяльність та оздоровча фізична культура (фізична реабілітація). Підготовка кадрів повинна здійснюватися з урахуванням інноваційного міжнародного досвіду.

Ключові слова: професійна підготовка, загальноосвітні цінності, фахівець з фізичного виховання, самовиховання, самовдосконалення.

Загной Т. В. Профессиональная подготовка современного специалиста по физическому воспитанию и спорту

Статья посвящена проблеме профессиональной подготовки современных специалистов в области физического воспитания и спорта. Подготовка квалифицированного специалиста зависит от условий современного рынка труда с его высокими требованиями к личности преподавателя, которые должны обеспечить их успешную деятельность в таких направлениях, как духовное развитие, тренерская деятельность и оздоровительная физическая культура (физическая реабилитация). Подготовка кадров должна происходить с учетом инновационного международного опыта.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, общеобразовательные ценности, специалист по физическому воспитанию, самовоспитание, самосовершенствование.

Zagnoy T.V. Professional Training of Modern Specialists of Physical Education and Sports

The article specifies on the training of modern specialists in physical education and sport. Training of qualified specialists depends on the conditions of labor market with its high demands to the teacher that should provide successful activity in such spheres as intellectual development, coaching activities, and improvement of recreational activity (physical rehabilitation). Training must consider the innovative international experience. Enhancement of training of physical education teachers requires not only new and effective approaches to the organization of educational process in higher teacher education, but also some alterations, changes in the structure and content of the special training of students, majoring in physical education, perfection of program for secondary school of physical education in order to improve the professional level of teaching. There are various objective reasons, which complicate training of teachers. They include as follows: new knowledge in certain branches of science, lacking systematicity; the deficiency

of teachers with proper professional experience; poor educational bases for testing and experiments; insufficient methodological resources.

Key words: professional preparation, public values, specialist of physical education, self-education, self-perfection.

Стаття надійшла до редакції 19.02.2013 р.

Прийнято до друку 29.03.2013 р.

Рецензент – к. п. н., доц. Зюсюков О. В.

УДК 378.011.3:613–051

В. О. Зайцев

**МІСЦЕ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У ПІДГОТОВЦІ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОСНОВ ЗДОРОВ'Я ДО ВИХОВАННЯ
ЗДОРОВИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ**

Останнім часом у зв'язку з погіршенням стану здоров'я шкільної молоді, а також зниженням інтересу учнів до ведення здорового способу життя, особливо актуальною постає проблема підготовки майбутніх учителів основ здоров'я, призваних виховувати здорових школярів. У теперішній час саме вчителі основ здоров'я мають надзвичайно важливе значення у формуванні високого рівня культури здоров'я учнів основної школи, яке повинно здійснюватись як у навчальній так і позанавчальній діяльності з навчального предмету «Основи здоров'я». Між тим зазначимо, що особливе місце у вихованні здорових школярів займає позакласна робота з основ здоров'я. Невимушеність учнів, можливість варіювати зміст позакласної роботи з основ здоров'я, спираючись на інтереси підлітків, сприяє розширенню можливостей у вихованні в учнів ціннісного ставлення до власного здоров'я, бажання його зміцнювати та зберігати. Разом з тим, організація і проведення позакласної роботи з основ здоров'я вимагає якісної підготовленості студентів відповідної спеціальності. Надзвичайно важливе місце у зазначеному напрямку відіграє педагогічна практика.

Нині проблемі підготовки майбутніх учителів основ здоров'я приділяють увагу такі вітчизняні вчені як: В. Бабич [1], І. Зенченков [2], А. Радченко [3], та ін. Разом з тим, можна відзначити ряд наукових робіт, присвячених питанням виховання здорових учнів у процесі позакласної роботи В. Горашук [4], О. Кабацька [5] та інші.

Роботу виконано за планом НДР ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Завдання статті: визначити місце педагогічної практики у підготовці майбутніх учителів основ здоров'я до формування культури здоров'я шкільної молоді; розробити додаткові завдання до студентів-